

Vatten- och miljönämnden

Tid

Torsdagen den 22 april 2021 kl. 13:00

Plats

Ordförande och sekreterare i KS-salen, stadshuset. Övriga deltar via Teams.

Omfattning

§§ 18-27

Beslutande

Anna Thore (S), ordförande
Patrik Olsen (M), vice ordförande
Stephan Quist (S)
Erik Ciardi (C)
Jens Körge (V)
Joel Rydh (V)
Birgitta Nordlöw (L)
Mats Wählin (KD)
Daphne Thuvevesson (MP)

Ersättare

Selma Atac (S)
Frida Jonsson (C)

Sekreterare

Lena Johansson

Justeras

Anna Thore
ordförande

Birgitta Nordlöw

Sammanträdesdatum
2021-04-22

§ 18

Val av protokollsjusterare

Vatten- och miljönämnden utser Birgitta Nordlöw (L) att tillsammans med ordförande justera protokollet.

§ 19

Beslut om medfinansieringen inom Stadsmiljöavtalet rörande Mobility Management åtgärder i byggskedet

Dnr VMN 2021/0011

Handlingar

Samhällsbyggnadskontorets skrivelse från den 13 april 2021.

Bakgrund

Kalmar kommun har som övergripande mål att:

- andelen resor med gång, cykel och kollektivtrafik ska öka
- vara en fossilbränslefri kommun år 2030

För att uppnå målen och minska andelen resor med fossildrivna fordon räcker det inte med att enbart förbättra infrastrukturen. För att uppnå en bestående förändring i hur invånarna i Kalmar väljer att resa behöver vi samtidigt arbeta med attityd och beteendeförändring genom t.ex. Mobility Management (MM) & nudging åtgärder. Nudging i detta fall innebär en beteendepåverkan genom att göra det lätt att välja rätt.

Att ta fram rutiner och arbetssätt som inkluderar MM, samt kommunikationsinsatser, kommer att vara avgörande för att få till stånd den färdmedelfördelning (60% hållbara resval och 40% bil) som är indikerad i översiktsplanen. Genom att rikta insatser både till vuxna och barn arbetar vi med att ändra beteenden för att få fler att ställa om från bilanvändning till mer hållbara och hälsosamma resvanor samtidigt som vi också kan skapa goda vanor från en tidig ålder.

Samhällsbyggnadskontoret skickade i januari 2021 in en ansökan till Stadsmiljöavtalet om medfinansiering för totalt åtta gång- och cykelsträckningar i Kalmar. Medfinansieringen från Trafikverket rör infrastrukturåtgärder där vi bygger om och utvecklar GC-banor för att öka säkerheten för våra oskyddade trafikanter samtidigt som vi då förväntas kunna öka andelen invånare som väljer att gå och cykla. Om medfinansiering beviljas kommer infrastrukturåtgärderna genomföras mellan 2021-2023. Medfinansiering från Trafikverket kan ges upp till 50% av total budget vilket i Kalmar kommuns ansökan i januari 2021 motsvarar 19,4 miljoner kronor. En förutsättning för stöd är att Kalmar kommun åtar sig att genomföra motprestationer som bidrar till hållbara transporter, så som MM åtgärder och nudging. Mobilitetsenheten skulle med medel från VMN kunna genomföra denna typ av motprestationer.

Överläggning

Sammanträdesdatum
2021-04-22

Under överläggningen informerar Lisa Dahlström och Robert Dahlström, samhällsbyggnadskontoret, om medfinansieringen inom Stadsmiljöavtalet rörande Mobility Managementåtgärder i byggskedet.

Beslut

Vatten- och miljönämnden beslutar att bevilja mobilitetsenhetens äskande gällande 927 500 kronor för att genomföra mobility managementåtgärder i byggskedet, samt insatser för att öka andelen hållbara resor.

Vid kommunikation och rapportering inom projektet ska det framgå att medfinansiering sker av vatten- och miljönämnden. Rapportering av projekten ska ske regelbundet till vatten- och miljönämnden.

§ 20

Utvärdering av miljöpeng

Överläggning

Under överläggningen informerar Hanna Ivarsson, Södermöre kommundelsförvaltning, och Jonas Svendsén, kommunledningskontoret, om att 28 ansökningar från 22 olika föreningar har inkommit.

Av dessa har:

- 15 ansökningar beviljats miljöpeng för totalt 715 871 kronor.
- 10 ansökningar har avslagits.
- 2 ansökningar har delvis avslagits.
- 1 ansökning ska återkoppla med komplettering.

Tjänstepersonerna föreslår att miljöpeng kan sökas av alla föreningar men utan krav på samverkan eller förankring i området. Däremot ska miljöpengens nytta och åtgärder fortsatt vara alla i samhället till del, och när tillfälle ges ska allmänhet bjuda sin. Miljöpeng blir därmed ett rent föreningsstöd till miljöutveckling/miljöförbättrande åtgärder. Detta kommuniceras via hemsida och föreningslivet. Vatten- och miljönämnden gav samtycke till förslaget.

Beslut

Vatten- och miljönämnden fattar inget beslut med anledning av informationen.

§ 21

Klimatanpassningsplan för Kalmar kommun – beslut om remiss

Dnr VMN 2021/0004

Handlingar

Klimatanpassningsplan.

Bilaga exempel på lösningar.

Kommunledningskontorets skrivelse från 9 april 2021.

Sammanträdesdatum
2021-04-22

Bakgrund

Den svenska regeringens vision är ”att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och tillvarata möjligheter”. År 2007 konstaterades i klimat- och sårbarhetsutredningen (SOU 2007:60) att Sverige kommer att påverkas kraftigt av klimatförändringarna och att anpassningen till ett förändrat klimat bör påbörjas snarast.

Kommunerna har ett stort ansvar för att både genomföra anpassningsåtgärder i sin verksamhet och samverka med andra aktörer för att stärka samhällets motståndskraft. Ansvaret för fysisk planering ger kommunerna en nyckelroll, vilket tydliggörs i lagstiftning, exempelvis Plan- och bygglagen.

Räddningstjänst, förskola, skola och äldreomsorg är exempel på kommunala verksamheter där påverkan kan bli betydande, inte minst för att de ansvarar för extra sårbara grupper. Vid investeringar med lång livslängd inom samhällsviktiga sektorer, exempelvis infrastruktur, teknisk försörjning och bebyggelse är klimatanpassning av stor vikt. Flera utredningar har slagit fast att förebyggande arbete är billigare än de skadestnader som uppstår vid framtida klimat- och väderrelaterade olyckor och skador.

Klimatanpassningsplanen, som är Kalmars första, beskriver climateffekter och deras konsekvenser, det vill säga varför kommunen behöver arbeta med frågorna, i stora drag vad som behöver genomföras utifrån nuvarande kunskap om framtiden och anger övergripande vilka åtgärder som är nödvändiga i arbetet framåt.

Alla Kalmar kommuns bolag och förvaltningar har varit delaktiga i framtagandet av klimatanpassningsplanen. Konsekvensanalyser och åtgärdsförslag är framtagna för respektive verksamhet. Metoden bygger på SMHI:s webbtjänst ”Lathund för klimatanpassning”, speciellt framtagen för att ge stöd till kommuner som vill arbeta med klimatanpassning. Fakta i planen kommer framför allt från FN:s klimatpanel IPCC som sammanställer global klimatforskning, från myndigheter som MSB, SMHI och Naturvårdsverket samt från Länsstyrelsen i Kalmar län.

Förvaltningar och bolag i Kalmar kommunkoncern är ansvariga för att genomföra åtgärderna i klimatanpassningsplanen, där ett första steg är att prioritera, planera och resurssätta.

Klimatanpassningsplanen ska uppdateras en gång per mandatperiod.

Överläggning

Under överläggningen informerar Karin Löfström, kommunledningskontoret, och Carina Järnmark, samhällsbyggnadskontoret om klimatanpassningsplanen.

Beslut

Vatten- och miljönämnden beslutar att skicka klimatanpassningsplan för Kalmar kommun på remiss till nämnder och bolag i Kalmar kommunkoncern samt till länsstyrelsen i Kalmar län och till Region Kalmar län.

Sammanträdesdatum
2021-04-22

Protokollsanteckning

Daphne Tuveesson (MP) redovisar en protokollsanteckning enligt följande:
”Äntligen! Det som skulle ha varit ett tematiskt tillägg till vår tidigare ÖP ska nu bli ett självständigt dokument som ska uppdateras under varje mandatperiod. Det långsiktiga målet för Kalmar kommuns klimatanpassningsarbete är: Kalmar kommun ska stå robust inför klimatförändringarna.

Vi har nu ett dokument om klimatanpassning som beskriver varför kommunen behöver arbeta med klimatanpassningsfrågor och vad som behöver göras utifrån nuvarande kunskap. Det finns en lista över åtgärder som kommunens förvaltningar och bolag kan implementera för att nå de identifierade syften. Dessa åtgärder är väl förankrad i respektive förvaltningar och bolag. Detta arbete har bidragit till en ökad förståelse för behov av klimatomställning och anpassning.

Men det är knappast en plan för hur dessa åtgärder ska bli till verklighet. Budget och tidsram saknas. Mycket arbetet behövs framöver.

Allt går mycket fortare än våra ofullständiga klimatmodeller har förutsett. Därför utvecklas och används alltmer komplexa klimatmodeller, som kallas för jordsystemmodeller, där man kopplar ihop modeller som beskriver processer i både atmosfär, hav, land, vegetation och andra komponenter som t.ex. kolcykeln. (Personlig kommunikation, Petter SMHI). Vi närmar oss tipping points redan nu. Nyligen fick vi reda på att Golfströmmen har försvagats med 10 – 20 %. Den arktiska havsisen smälter, västantarktiska inlandsisen är instabil och Grönlandsisen kan nå en tipping point redan vid 1.5 grader uppvärmning. Världens stora barrskogar brinner och drabbas av sjukdomar. Permafrosten har börjat tina. Regnskogarna i Amazonas har redan minskat med 17% sen 1970 och kan nå en tipping point vid 20%. Hälften av alla koraller i det Stora barriärrevet har redan försvunnit och 99% förväntas försvinna vid 2 graders uppvärmning.

Vi har placerat vårt klimatarbete i olika fack. Att hindra och lindra är båda viktigt men åtgärder måste samverka om vi ska nå målen att minska klimatuppvärmning. Klimat anpassningsåtgärder är nödvändig men om vi inte lyckas hindra uppvärmningen kommer konsekvenser att vara så allvarlig så att anpassning inte längre är möjligt. Därför måste ledorden vara att hitta synergier och multifunktionalitet i alla åtgärder. Åtgärderna måste också prioriteras utifrån vår koldioxidbudget som kräver att vi minska CO2 utsläpp med 16%/år (Länsstyrelsen) om vi ska nå Parisavtalets mål att hålla uppvärmning väl under 2 grader med sikte på 1.5.

Nya vetenskapliga rön (A water-function-based framework for understanding and governing water resilience in the Anthropocene, SEI Falkenmark & Wang-Erlandsson, 2021) och erfarenhetsbaserad kunskap om färsk-vattencykelns viktiga temperaturreglerande funktion (Walter Jehne och Gabe Brown) ger tydliga exempel på hur 'Natural Climate Solutions' kan bidra till effektiva åtgärder där omställning och anpassning går hand i hand.

Sammanträdesdatum
2021-04-22

T.ex. kan serviceförvaltningen öka beställning av klimatsmart lokalt producerad mat till skolor och äldreboende. Detta leder till en produktion som ökar kolinlagring i marken. Sådan mark håller mer mikroliv som gör odlings- och betesmarken bördigare och minskar behov av konstgödsel. Resultat är klimatomställning genom ökad kolinlagring i marken och minskat utsläpp av CO₂, lustgas och metan. Och klimatanpassning genom att öka markens infiltration- och vattenhållandeförmåga som då tål torkan och översvämning bättre och ökad biologisk mångfald som ökar motståndskraft mot sjukdom och skadedjur. Den positiva effekten skulle vara mycket större än de anpassningsåtgärderna hittills identifierad som t.ex. bevattningsdammar.

Det är otydligt i förslaget vem som ansvarar för helheten och vem som genomför den årliga uppföljningen. Enligt planen ska varje förvaltning och bolag bestämma när och hur åtgärder ska implementeras. Men vem har ansvar för att hitta synergier mellan olika åtgärder som ska implementeras av förvaltningar och bolag och vem ansvarar för att hantera prioriteringar och målkonflikter? Området är nytt, kunskapsintensivt och komplext. Det kommer att krävas en central funktion för att snabbare tillämpa ny kunskap”.

§ 22

Yttrande över remiss av Havet och människan (SOU 2020:83)

Dnr VMN 2021/0006

Handlingar

Kommunledningskontorets skrivelse från 23 mars 2021.

Remiss.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 1 juli 2010 att tillkalla en parlamentarisk kommitté (dir. 2010:74) med uppdrag att lämna förslag till regeringen om hur miljö kvalitetsmålen och Generationsmålet kan nås. Kommittén har antagit namnet Miljömålsberedningen (M 2010:04). Enligt tilläggsdirektiv som regeringen beslutade den 31 maj 2018 (dir. 2018:44) ska Miljömålsberedningen (M 2010:04) föreslå en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. Strategin ska bidra till att relevanta delar av Generationsmålet och de berörda miljö kvalitetsmålen nås, och därmed även bidra till genomförande av mål 14 i Agenda 2030 om att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt.

I kommunledningskontorets skrivelse sammanfattas de övergripande förslagen som framkommer av remissen samt förslag på ändringar i lagar och förordningar.

Av skrivelsen framgår även de ändringar som berör Kalmar kommun direkt. Dessa är följande:

Skärpta krav på kustplanering:

Sammanträdesdatum
2021-04-22

- I detaljplaner ska skyddsåtgärder för motverka negativa effekter på havs- och vattenmiljöer inkluderas.
- Länsstyrelsen har fått en tydligare roll och ska hjälpa till med kunskapsunderlaget.
- Rekommendation att mer finansiering ska gå till kommunerna för stöd i planarbete kopplat till hav- och vatten.

Uppföljning och data:

- Vända sig till SGU för nationelldata kopplat till miljögifter i vatten.
- Vända sig till Havs- och vattenmyndigheten för nationelldata kopplat till badvatten.

Överläggning

Under överläggningen presenterar Karin Löfström, kommunledningskontoret, förslag på yttrande av remiss.

Beslut

Vatten- och miljönämnden föreslår att kommunstyrelsen antar kommunledningskontorets yttrande som sitt och översänder det som Kalmar kommuns svar på Miljömålsberedningens remiss om SOU 2020:83 Havet och människan.

§ 23

Information om remiss Kalmar läns åtgärdsprogram för miljömålen

Överläggning

Under överläggningen informerar Karin Löfström, kommunledningskontoret, vatten- och miljönämnden om remiss Kalmar läns åtgärdsprogram för miljömålen. Remissvaret var ännu inte klart, så därför endast mer generell information. Beslut kommer att fattas i samhällsbyggnadsnämnden och sedan i kommunstyrelsen. Övergripande berör remissen de 15 nationella miljö kvalitetsmål som gäller för Kalmar län. Åtgärdslistan är ambitiös och Kalmar kommun kommer att ställa sig bakom ambitionen, men har synpunkter på åtgärdsnivå på ett antal åtgärder.

Beslut

Vatten- och miljönämnden fattar inte något beslut med anledning av informationen.

§ 24

Information om arbete med Grönplan

Överläggning

Sammanträdesdatum
2021-04-22

Under överläggningen informerar Emelie Bertholdson, samhällsbyggnadskontoret, om grönplanens status. Arbetet är under uppstart och närmst i tiden är en upphandling av konsult som ska utföra en ekosystemtjänstanalys över kommunens tätorter. Denna ska ligga till grund för grönplanen. Grönplanen förväntas antas under 2023.

Beslut

Vatten- och miljönämnden fattar inte något beslut med anledning av informationen.

§ 25**Sammanställning av workshop****Överläggning**

Under överläggning presenterar Karin Löfström en sammanställning från vatten- och miljönämndens workshop inför budgetinspel 2022.

Beslut

Vatten- och miljönämnden fattar inte något beslut med anledning av informationen.

§ 26**Information om miljöprovning i vattendrag****Överläggning**

Under överläggningen informerar Sanna Minnhagen, serviceförvaltningen om rapport 2020 miljöprovtagning i våra vattendrag.

Kalmar kommuns miljöprovtagning av vattendrag har pågått varannan vecka sedan okt 2018. Provtagning sker på 11 olika stationer i åtta större åar och bäckar. Syftet med provtagningen är att bedöma vattendragens ekologiska och kemiska status, inklusive förekomsten av förorenande ämnen. Sedan september 2020 sker provtagning även uppströms och nedströms fiskodlingen i Torsbäcken, för att se om denna har någon miljöpåverkan.

Resultaten från 2020 beskrivs i en omfattande rapport som endast i korta drag redovisas här. Året karaktäriserades av en mild vinter och höga flöden i februari-mars. Extremt höga halter av kväve och fosfor uppmättes i Surrebäcken, Torsbäcken och Törnebybäcken under tidig vår, beroende på stora nederbörds mängder som ledde till en omfattande avrinning från omgivande marker. Vi hade alltså under denna tid höga transporter av övergödande ämnen ut till kusten. Övriga månader var det dock låga flöden, även under hösten. Årsmedelhalterna av kväve i Torsbäcken och Surrebäcken var extremt höga, och i Surrebäcken var även årsmedelhalten av fosfor mycket hög. Status med avseende på fosfor (dvs hur påverkat själva vattendraget är av övergödning) bedömdes dock vara hög eller god vid samtliga provtagningspunkter, utom för ett par punkter i Torsbäcken och Törnebybäcken, som bedömdes ha måttlig status.

Sammanträdesdatum
2021-04-22

Syretillståndet i samtliga vattendrag var ganska bra under våra mättillfällen 2020. Baserat på förekomst av varmvattenfiskar under en längre period (2018-2020) bedömdes dock Åbyån, Törnebybäcken och Halltorpsån ha dålig status med avseende på syrehalt. Bland de förorenande ämnen som provtogs överskreds årsmedelvärdet för PFOS i Törnebybäcken och Ljungbyån. Övriga analyserade miljögifter, bl.a. tungmetaller, zink, krom, koppar, arsenik och etinylöstradiol, överskred inte maximal tillåten koncentration och/eller årsmedelvärde i något vattendrag under 2020.

Syretillstånd och förekomst av miljögifter såg något bättre ut vid våra provtagningar 2020 jämfört med 2019. Men det kan skifta mycket beroende på hur vädret och avrinningen ser ut just vid provtagningstillfället. För att kunna dra slutsatser utifrån provtagning krävs långa tidsserier med frekventa mätningar. Det är billigare att använda sig av modellerade data.

Vattenmyndigheten använder våra mätdata för att anpassa modellerade data. Planen är att efter 2021 ta ett beslut om huruvida provtagningsprogrammet ska fortsätta, läggas ner eller modifieras, baserat på hur verkligheten stämmer överens med modellen.

Mätadata från fiskodlingen visade på något lägre kvävehalter nedströms jämfört med uppströms odlingen under hösten 2020. Denna provtagning kommer fortgå under hela 2021.

Beslut

Vatten- och miljönämnden fattar inget beslut med anledning av informationen.

§ 27

Kalmar kommuns klimatpris 2021

Dnr VMN 2021/0010

Handlingar

Kommunledningskontorets skrivelse från 8 april 2021.

Bakgrund

Kalmar kommun delar, genom vatten- och miljönämnden, årligen ut ett externt klimatpris. Priset kan erhållas av enskild person, grupp, förening, forskare, organisation eller företag verksam i kommunen som geografiskt område. Syftet med priset är att lyfta fram och belöna förebilder och goda exempel. Tilldelningen av priset har också ett syfte att stimulera till att utveckla metoder och arbetssätt som förstärker arbetet på olika arenor inom samhället.

Arbetet som mottagaren ska ha gjort ska antingen ha gett ett tydligt resultat inom området ”minskad klimatpåverkan” - i form av minskade utsläpp av växthusgaser, kolinlagring eller andra insatser som minskat verksamhetens klimatavtryck - eller ha inspirerat andra till att på ett betydande sätt minska sin klimatpåverkan. Innovation och nya tankesätt ska premieras vid val av vinnare. Priset består av 15 000 kronor samt ett diplom.

Sammanträdesdatum
2021-04-22

Möjligheten att nominera kandidater till priset har anslagits på kommunens webbplats och i kommunens facebook-kanal, på kommunens intranät Piren samt spridits till lokala och regionala nätverk med anknytning till klimat och energi.

Totalt inkom följande nomineringar till årets Klimatpris: Ida-Sara Andréen och Thom Renström Kalmarhem, David Berg & Helén Brändewall Tvättcenter, Riksbyggen Sydost, Projektet Tranan 4, Projektledare Emma Järholm Höglander, Cornelia Witthöft Linneuniversitetet, Sofia Ekelund Fogelström, Joacim Rosenlund Linneuniversitetet, Daphne Thuvesson samt Hagby förskola tillsammans med Möregården. Nomineringarna till 2020 års klimatpris har behandlats i vatten- och miljönämndens presidie, vilket också föreslår pristagaren som nämnts ovanför.

Pristagaren får också möjlighet att informera om sitt arbete hos vatten- och miljönämnden den 10 juni 2021 samt kommer i ett senare skede bjudas in till kommunfullmäktige.

Motivering:

Motiveringen till tilldelningen lyder: Att göra något för klimatet kan vara i det stora och det lilla. Av världens processer är endast 9 % cirkulära, resten är linjära där produkter slängs och inte återanvänds efter de har använts. En stor del i klimatarbetet är att i stället sluta kretsloppet och ta tillvara på det som vi en gång redan lagt energi, kraft och möda på – alltså att tänka och agera cirkulärt. Inom byggsektorn finns mycket att göra och det kan handla om allt från att bygga i trä till smarta energilösningar. Det går också att återbruka byggmaterial och inventarier.

Att tänka nytt i en traditionell bransch och våga välja nya metoder som innebär att resurser kan användas igen och få nytt liv på en ny plats kräver både kreativitet, tid och vilja. När de nya bostäderna kommer byggas på Tranan 4 (gamla Liljas) kommer delar av den gamla byggnaden att återanvändas. Ledstänger och tegel från de tidigare innerväggarna kommer att få nytt liv i fastigheten medan mycket annat kommer till nytta hos andra. För sitt arbete både med att återbruka, men också för att visa på möjligheterna med den cirkulära ekonomin utser Kalmar kommun Riksbyggen Sydost och projektledare Emma Järholm Höglander till årets vinnare av klimatpriset.

Överläggning

Under överläggningen redovisade Elvira Laneborg, kommunledningskontoret, de nominerade till Kalmar kommuns klimatpris 2021.

Beslut

Kalmar kommuns klimatpris 2021 tilldelas Riksbyggen Sydost och projektledare Emma Järholm Höglander.